

פרוטוקול מס' 190

מישיבת ועדת הכספים, י"ח בטבת תשל"ה, 1.1.1975, בשעה 09.00

נכחו: חברי הועדה:

י. קרנמן - יו"ר
ע. אמוראי
א. אפרת
ס. ארנס
ש. ארליך
י. בן סאיר
י. גולן
נ.צ. חלפון
ש. לוריא
י. פלוסין
ע. פינרמן
נ. קצב
ד. קורן
ח. קורפו
א. רונן
ז. שובל
א. שוסטק
ס. שחל

מוזמנים:

י. גבאי - משרד האוצר
ב. ויין
ד. ברקאי - המנסד לביטוח לאומי
י. ביטון
ד. רוטר
ש. סרוקר - מנכ"ל משרד התקשורת

מזכיר הועדה: א. קרשנר

רשמה: א. אשמן

- סדר היום:
1. צו בדבר שינוי שער הריבית
 2. תקנות בדבר סתן הענקות לחיילים ולבני משפחותיהם
 3. העלאת מחיר האסימון

672

(מקב) כיום 7.1.75

1. צו בדבר שינוי שעור הריבית

היו"ר י. קרמון:

רבותי, אני פותח את הישיבה.

נדון בחוק הריבית (שינוי שיעורים), תשל"ג-1972; שינוי שעור הריבית לענין סעיף 4 לחוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961. לפי חוק הריבית (שינוי שיעורים), תשל"ג-1972, רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנות בצו את שיעורי הריבית הקבועים בהוראות חוק מסוימות, וביניהן את השעור הקבוע בסעיף 4 לחוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961.

בצו הריבית (שינוי שיעורים) (מס' 2) תשל"ג-1973, הועמד שעור הריבית לענין הסעיף האמור על 15% לשנה. שעור ריבית זה, הנסוך משער הריבית החופשי במשק מעודד נתבעים להתדיינות ממושכת בבתי משפט כדי לדחות את תשלום חובותיהם. כתוצאה מכך גובר העומס בבתי המשפט ונגרם עוול לתובעים. מוצע, לכן, להתאים את שעור הריבית לענין סעיף 4 לחוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961, ולהעמידו על 22% לשנה.

שר האוצר מבקש אישור ועדת הכספים לשינוי

המוצע.

ב. וי"ן:
הצעתו של שר האוצר, שעליה אנחנו מבקשים היום אישורכם, באה להעלות את שעור הריבית לענין סעיף 4 לחוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961, ל-22% לשנה. חוק פסיקת ריבית תשכ"א-1961 קבע שרשות שיפוטית רשאית לפי שיקול דעתה לפסוק ריבית על הסכום שנקבע בפסק דין וכן על שכר טירחה לעורכי דין. הריבית על ההוצאות היא מיום ההוצעה ועד יום התשלום בפועל לבעל הדין, שכר הטירחה לעורך הדין הוא מיום פסק הדין ועד היום שמשלמים את שכר הטירחה, והריבית על הסכום שנפסק היא מיום הגשת התביעה לבית המשפט ועד יום התשלום.

אני רוצה להפנות את תשומת הלב לכך שהצעת חוק פסיקת ריבית (תיקון), תשל"ה-1974 מונחת לפני הכנסת והיא באה לקבוע שברוב המקרים תקופת הריבית תהיה מיום היווצרות עילת התביעה. עם תקבל ההצעה, רשאים יהיו בתי המשפט לפסוק ריבית על הסכום שנפסק הדין מיום שהתעוררה עילת התביעה ועד ליום שבעל הדין הזוכה מקבל בפועל את הכסף.

שעור הריבית נקבע ב-1961 לפי סעיף 4 לחוק פסיקת ריבית ל-11% בשנה. באותה שנה היה שעור הריבית המססימלי החוקי לפי חוק הריבית. בעקבות ביטול הריבית המססימלית על מלוות בכלל, קיבלה הכנסת חוק הריבית (שינוי שיעורים) תשל"ג-1972. החוק הסטין את שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנות בצו את שעור הריבית למספר חוקים, וביניהם חוק פסיקת ריבית. ביום 29.4.72 פורסם צו הריבית (שינוי שיעורים) (מס' 2), תשל"ג-1973, שהעלה את הריבית על פסקי דין ל-15%.

כעת מוצע להעלות את הריבית ל-22% לשנה, לפי בקשת שר המשפטים ובתמיכתו של נגיד בנק ישראל.

אני רוצה לציין שבפסק דין ערעור אזרחי 216/74, ד"ר יוגל נגד אצט מפיצים (1965) בע"מ, גם בית המשפט הציע לשר האוצר לבדוק העלאת שעור הריבית.

למה אנחנו באים להעלות את שעור הריבית על פסקי דין? העקרון לריבית על פסקי דין בכלל הוא שכל המעכב בידו שלא כדין כספי זולתו מן הראוי שיפצנו על כך. פיצוי זה בא כדי לשמור על ערך הכסף, וזה חשוב במיוחד בתקופת אינפלציה, וגם כדי לפצות את בעל הכסף על כך שלא יכול היה להשתמש בכספו באותו זמן. הוחלט שנתנאים היום 15% לשנה לא מספיקים כדי למלא את התפקידים האמורים.

ההפרש הגדול בין ריבית בשוק ובין הריבית שפוסק בית המשפט גורם למספר דברים. קודם כל, ראינו שכדאי לאדם לא לשלם חובותיו, כי אם אינו משלם ותובעים אותו לדין, הרי הוא זוכה לאשראי זול לכל תקופת התביעה בבית המשפט, מימון בריבית של 15%, ולעמים זה כדאי גם לאחר שהוא משלם הוצאות בית המשפט. לדעתנו, זה תורם לא מעט למוסד תשלומים ירוד במשק. שנית, זה גורם למשפטים מיותרים. אנשים מוכנים להתדיינות ממושכת ומנטיים גם למשוך משפטים עד כמה שאפשר כדי לזכות במימון לתקופה ארוכה יותר. זה גורם עומס על בתי המשפט וגם עוול לתובעים.

כמובן, אין כוונה להעניש את בעל הדין המפסיד, אין כוונה לקבוע ריבית גבוהה מאד, אלא ריבית שתעודד תשלום חובות וסיום משפטים אבל לא תעניש אדם שנתום לב חולק על קיום חוב. בהתייעצות עם שר המשפטים נעם נגיד בנק ישראל נקבע הריבית 22%.

א. שומטק: איפה כתוב בחוק או בתקנות שהריבית היא מיום שנוצרה העילה לתביעה?

ב. וייץ: זה עוד לא בחוק. המצב המשפטי הקיים הוא שבתי משפט רשאים לפסוק ריבית אך ורק מיום הגשת התביעה ועד התשלום בפועל לבעל הדין הזוכה. לפני הכנסת יש הצעת חוק שלפי יהיה רשאי בית המשפט לפסוק ריבית מיום יצירת העילה.

א. שומטק: אנחנו עושים עכשיו רק חצי מלאכה.

ב. וייץ: לאחר תיקון החוק לא יהיה צורך שוב לדון באחוז הריבית, אלא הריבית שתיקבע עכשיו

תחול מיום יצירת העילה.

ב. צ. חלפון: העלאה מ-15% ל-22% היא גדולה מדי. לא תמיד לא רוצים לשלם, לפעמים אדם אינו יכול לשלם.

ב. וייץ: בית המשפט רשאי לפסוק ריבית על חלק מהחוב או על החוב כולו עד 22%. זו התיקרה.

י. פלומיין: בית המשפט רשאי לפסוק ריבית על חלק מהחוב, או על תקופה מסוימת. אבל האם רשאי בית המשפט לפסוק 12% ריבית? אני חושב שכן.

ב. וייץ: בסעיף 4 נאמר ששעור הריבית לפי המסעיפים 2 ו-3 יהיה 11 למאה לשנה (אחר כך תוקן ל-15%) אם לא קבעה רשות שיפוטית שעור נמוך יותר.

י. פלומיין: האם לצורך זה גם ההוצאה לפועל היא רשות שיפוטית? כאשר קובעים שם סדרי תשלום,

מחייבים גם בריבית.

הינדל י. קרגמן: הצו קיים זה שנים ואיננו באים לשנות אותו, אנחנו באים עכשיו לשנות את שעור הריבית, כי 15% זה לא שעור ריאלי כיום.

י. פלומיין: החוק עומד להשתנות וכתוצאה מכך הריבית דה פקטו תהיה פי 3 או 4, כי מרגע שמכניסים רטרואקטיביות מיום העילה זה משנה באופן מהותי את סכום הריבית.

ב. וייץ: אם אינני טועה, אם ההוצאה לפועל רשאית לקבוע תשלומים לבעל דין היא נכנסת למסגרת ההגדרה של רשות שיפוטית.

ד. קורן:

אמרת שאנשים מושכים משפטים, מגישים ערעורים, כי יש להם אשראי זול. אבל כל זה אמור באנשי עסקים שכספם עובד, הם לוקחים הלוואות, מחזירים הלוואות. אבל החוק חל על כולם, ובודאי גם על אנשים שהכסף שלהם אינו עובד, אדם קנה או מכר משהו, הדא בתבע ואינו יודע מה יהיו תוצאות המשפט. השאלה היא מהי הפרקטיקה, האם הנסיון מלמד שהריבית באמת גרמה לכך שמשפטים ייטשכו זמן ממושך יותר? האם בית המשפט בעצמו אינו מושך את העניינים הרבה זמן, ומטילים את המהיר על המתדיינים. כשאדם מגיש משפט אינו יודע אם יזכה או יפסיד, או שהוא זוכה בריבית נמוכה או שהוא מפסיד ריבית נמוכה. העלאת שיעור הריבית פחות או יותר לריבית הריאלית בשוק יכולה להיות נכונה אם הפרקטיקה מוכיחה שבמקרה כזה אמנם יש פחות משפטים, משפטים קצרים יותר. כאשר העלו את שיעור הריבית מ-11% ל-15%, האמנם פחתו המשפטים? אם לא כן זה לא רלוונטי.

ז. שובל:

יש כאן נוקשות בחוק, וכל צורת הדיון מוכיחה שהמכשיר הזה אינו די גמיש. כבר ב-1973 ריבית של 15% לא היתה אפקטיבית. אפשר לקבוע נוסחה הרבה יותר פשוטה: המסדצ'ע של הריבית הטובה ביותר, כלומר ה"פריים רייט" כפי שנהוג אצל שלושת הבנקים הגדולים ומתפרסם אחת לחודש, הוא יהיה שיעור הריבית לצורך צו זה. לא בזרק בכל פעם לדיונים כאן בעניינים אלה. אפשר להסמין את שר האוצר או גוף אחר לפרסם אחת לחודש מה הריבית האפקטיבית, כפי שהיא מתנסאת בריבית הנוחה ביותר על "אובר דראפטס" של שלושת הבנקים הגדולים.

א. שוסטק:

לשם כך צריך לתקן את החוק.

היו"ר י. קרגמן:

הועדה יכולה לאשר את הצו או לבטלו. היא יכולה גם להציע שיעור ריבית גבוה יותר, אם

הממשלה מסכימה לכך.

ח. קורפן:

אני סבור שיהיה זה מישגה אם נעלה את הריבית. המציאות היא שלא המתדיינים מושכים את המשפטים, משפטים נמשכים הרבה זמן בגלל ליקויים בסדרי בית המשפט. מה ההצדקה להטיל ריבית על אדם בגלל פיגורים בעבודת בית המשפט? באופן עיוני זה עלול גם לגרום לעיוות דין, אם נגיע לריבית של 50% יגיד האיש: מודה, קחו את הכסף ותנו לי ללכת.

יש תחומים שבהם לא צריך להעלות את הריבית, אחרת נצטרך על כל הפעולות במשק לקבוע ריבית. יש תחומים שבהם נקבע שיעור נמוך יותר של ריבית, כי מלכתחילה אין יודעים מי צודק. אני מציע להשאיר 15%.

ש. ארלין:

אני יכול להבין את הה"כ קורפן, אבל אינני מסכים איתו. אני לא יכול להבין את הגישה של הה"כ קורן ושובל: שניכם אינם משאירים שום שיקול דעת לשופט. יש הרבה מקרים שאנשים הולכים לבית משפט בגלל הריבית הנמוכה. שמעתי זאת משופטים. היום כדאי לסחוב כל ענין מסחרי. אני מציע לאשר את הצו. הוא מחוייב המציאות.

א. רובין:

אסדס הועדה רשאית לאשר או לא לאשר, אבל היא רשאית גם להביע דעתה לפני שר האוצר. אני מציע שבסכום של הועדה יהיו שני מעיפים. הסעיף הראשון הוא ההצעה של הה"כ שובל. אינני חושב שהוא כובל את ידי בית המשפט. בהצעה שלפנינו נקבעה חיקרה נוקשה - 22%. בצדק שאל הה"כ שובל למה צריך לקבוע מספר, כאשר התנאים בשוק משתנים. אני מסכים איתו שבמקום לקבוע שיעור הריבית ומדי פעם לשנותו, להשתמש במודד שנע עם שיעור האינפלציה "פריים רייט" של הבנקים הגדולים.

כשיש שני מתדיינים הריבית לכל אחד שונה, מחיר הכסף לפרט שונה באופן סובייקטיבי, לפי האלטרנטיבות. אני רוצה

לשאול את נציגי משרד האוצר ומשרד המשפטים אם יש כאן פרוצדורה דומה לזו שבהפקעות סקרקעין, אדם נתבע על 500 אלף לירות, על 300 אלף אין חילוקי דעות, את החלק הזה ישלם, ואם בית המשפט יפסוק עוד 200 אלף לירות עליהן ישלם ריבית. זה נותן לאדם וודאות מסוימת, את החלק שבו הוא מודה הוא משלם היום והוא פטור מריבית.

י. טבאי:
לאחרונה ניתן פסק דין של בית המשפט העליון, והוא מסביר את הצורך בצו זה. ברשות היו"ר, אקרא משפטים אחדים מפסק הדין שכתב השופט ברנזון. (קורא)

היו"ר י. טבאי:
אני חשבת להציע 24%, אבל אני מסתלק מהצעת כי לא לסבך את הדין בוועדה.

אני חושב שצריך להמליץ לפני הממשלה שמדי פעם תשנה את שעור הריבית. הממשלה די ערה לענין זה, ותמיד יש לה זכות להביא צו חדש.

אני מעמיד להצבעה את אישור הצו.

ה צ ב ע ה

בעד אישור הצו - רוב
נגד - 1

אושר צו בדבר שינוי שיעור הריבית

2. תקנות בדבר מתן הענקות לחיילים ולבני משפחותיהם

היו"ר י. טבאי:
מדובר בתשלום ליוצאי צבא החל מהילד השלישי, במקום החל מהילד הרביעי. אתם יודעים שקי"ץ (קיציבאות יוצאי צבא) הוא הדרך של המוסד לביטוח לאומי לא לתת הענקות לילדים לאלה שלא צריכים לקבל הענקות, יש להם ילדים רבים גם בלי הענקות. היו הצעות שונות ואחר כך החליטו לתת הענקות לכל מי שהיה בצבא; וזה חל על מרבית האוכלוסייה.

ר. רוטר:
ההצעה המונחת לפנינו אומרת להגדיל את הענקות הניתנות לפי חול החיילים המשוחררים ליוצאי צבא שיש להם ילדים ב-25 לירות מהילד הרביעי ואילך, וכן לשלם הענקה של 25 לירות גם לילד השלישי שעד כה לא היה זכאי להענקה לפי חוק זה.

הצעה זו היא נידבך בבנין של פיצוי שכבות שונות בוכלוסייה על ההתייקרות הגדולה בעקבות מדיניות החירום של הממשלה. כפי שאתם יודעים, חלוקת העבודה בכנסת היא שברוב הסוגיות הקשורות במנגנון הפיצוי הגדול דנה ועדת העבודה, כחריג בענין. קיציבאות יוצאי צבא דנה ועדת הכספים.

אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה שכל ההצעות לפיצוי משפחות עם ילדים - וכאן אני מדבר רק על האוכלוסייה העובדת - פקטיביות מ-1 בנובמבר, למרות שהפיחות חל ב-10 בנובמבר וחלק מההתייקרויות היו במשך חודש נובמבר וגם דצמבר. אבל הוחלט לנהוג קצת לפני מסורת הדין כדי למנוע כל ספק ששכבות חלשות אמנם יפוצו פיצוי מלא ולא חסר.

לפי ההצעה תגדיל ב-18 ל"י הקיציבה של שני הילדים הראשונים של עובדים שכירים המשתלמת באמצעות המעבידים. ההגדלה היא מ-50 ל-68, והחל מהילד השלישי הגדלה ב-50 ל"י לכל ילד. שכיר יוצא צבא לפני הפיחות בחודשים יולי-אוקטובר קיבל בעד כל אחד משני הילדים הראשונים 50 ל"י, ו-68 ל"י בעד הילד השלישי, 139 לילד רביעי, 117 לילד חמישי, 114 לילד ששי, 107 ל"י מהילד השביעי ואילך. הצעת הממשלה היא להוסיף 18 ל"י לשני הילדים הראשונים ו-50 ל"י מהילד השלישי ואילך.

החלוקה שהממשלה מציעה היא שאחרי 50 ליי שמשלמות לשני הילדים הראשונים, 25 ינתנו במסגרת קיצבאות ממ"י ו-25 בקי"ץ. משפחות של יוצאי צבא יקבלו סכום מלא של 50 ליי מהילד השלישי בעוד משפחות שאינן בהן יוצא צבא יקבלו 25 ליי מהילד השלישי.

ישנה החלטה להפעיל בהקדם הוראות שמחייבות במס הכנסה

את החוספת של 50 ליי

זה חוק שצריך לעבור בכנסת. הכנסת עדיין לא החילה עליו את חוק הרציפות, ואני מקווה שלא תחיל.

י. בן-מאיר:

החוק נדון ועבר לוועדה משותפת לוועדות הכספים והעבודה. אם יחול עליו חוק הרציפות, נדון בו.

היו"ר י. קרגמן:

ר. רוטר: יש הצעה שתוספות ניכרות אלה בקיצבאות לילדים יהיו חלק מההכנסה החייבת במס, כך שאותן משפחות שיש להן ילדים והן מבוססות או עתירות הכנסה, באופן יחסי, ישלמו מס גם על הכנסה זאת. לא כל המשפחות שיש להן 3 או 4 ילדים הן עניות מרודות. אמנם בין המשפחות מרובות הילדים יש אחוז גדול יותר של משפחות במצוקה כלכלית אבל לא כולן. יש היום קולות בחברה שנתינה של קיצבה אוניברסלית שלא הודל גובה ההכנסה יש אתה בזכוז מסוים של משאבים בימים קשים אלה. רציתי להזכיר כרקע שיש הצעה כזאת, אולי תאושר ואולי לא תאושר.

בועדת העבודה מחגבשת הצעה, שעדיין לא סוכמה, שחלק מהתוספות לשלושת הילדים הראשונים לא ינתנו בכסף מזומן למשפחות אלא נבטברו לחיזוק שירותים שונים לילדים, בעיקר ארוחות בבתי ספר, אחזקת ילדים בגנים ומעונות יום, כדי ששירותים אלה לא ייפגעו מהקיצוצים בתקציב.

ע. אמוראי: אני רוצה להציע תיקון בעניין קי"ץ. ההצעה שמובאת לנו היא תוספת 25 ליי על מה שהיה קודם והחלטה גם על הילד השלישי. המצב קודם היה כזה שמהילד הרביעי קיבלו 25 ליי וכל מי שנכנס לקטגוריה של זכאות מקבל עוד 25 ליי למשפחה. התקבל שאם יש במשפחה ילד רביעי שמכניס אותה לכלל זכאות, הקפיצה עם הילד הרביעי היתה של 50 ליי, ואחרי כן בגין כל ילד נוסף 25 ליי. ההצעה היום היא להוסיף 25 ליי אבל לא לחת 25 ליי שהיו נותנים למשפחה כבר לילד שלישי: מתחילים ב-258, בבת אחת קפיצה ל-75, ואחר כך ירידה ל-50. אני מציע יישור הקו: 50 ליי לאורך כל הקו. תוספת המשפחה תהיה כבר מהילד השלישי. יש משפחות שיש להן שלושה ילדים, אין להן ילד רביעי.

י. בן-מאיר: הצעתך אינה דנה בסך הכל, אלא רק בחלוקה בין קי"ץ וממ"י.

ע. אמוראי: אני יודע מלכתחילה שהצעתי כרוכה בתוספת של בערך 15 מיליון לירות. אבל אם יתחילו לשלם בינואר ולא רטרואקטיבית מלפני חודשיים, יהיה חסכון של 15 מיליון ליי. אם הצעתי תידרש תוספת של 15 מיליון ליי. אציע כאלטרנטיבה לשלם מ-1 בינואר 1975 באופן שווה 50 ליי לכל ילד מן הילד השלישי, בלי קפיצה ואחר כך ירידה.

ד. קורן: לדעתי, צריכה להיות חלוקה שונה בין קי"ץ וממ"י. בכספי ממ"י זוכים כל אזרחי ישראל וגם אלה שבניהם אינם משרתים בצה"ל. אני יודע שכאשר בן אינו הולך לצבא הוא יכול לצבור במשך שנתיים כ-30 אלף לירות, והוא לא זקוק לעזרת המדינה. 30 אלף ליי זה סכום שגם הענקות של קי"ץ וממ"י לא מגיעות אליו, נגתכן שבעתיד עוד יגדלו הסכומים כי כאשר קובעים עקרון של 50%, קשה להנתק ממנו. אני מציע לתת יותר בקי"ץ ופחות ממ"י.

ח. קורפו: כאשר עסקנו לפני כששה חודשים בתיקון פקודת מס הכנסה נמצא פשרה ביחס למשפחות עם ארבעה ילדים ויותר, סוכם שתינתן להן תוספת במסגרת קי"ץ, וזה צריך היה לעלות ב-17 מיליון ליי. אני חושש שאין שהוא המשפחות הפסידו, כי לו הנהגנו זאת באוגוסט כפי שהובטח, היום היתה משפחה שיש לה ארבעה ילדים מקבל יותר.

אני מסכים לחה"כ קורן, צריך לשנות את הבסיס של ממ"י ושל קי"ץ.

ז. שובל: כדאי לחשוב על שינוי הפרופורציה הפנימית, או כמו שהציע חה"כ אמוראי להעמיד את כל שלוש הקטגוריות על 50 ל"י, או לנסות להגיע לפרופורציה 40,70,40. לא נראית לי הפרופורציה המוצעת.

הצעה שניה קצת דיפרנציאלית: ל- הנוסח יקבלו תוספת בעד "ילדים השלישי ובעד כל ילד נוסף כל זמן שיש להם ערך שני ילדים בכירים מהם". צריך לחשוב על כל האפשרויות: מה קורה אם נולדים תאומים?

צ. גרשוני: מה הקשר בין כל המערכת הזאת ושכר מינימום? האם לא נוצרת כאן בעיה, שכבר נתקלנו בה, שיותר טוב לקבל מענקים מאשר שכר?

אני אמנם התנגדתי למענק לשני הילדים הראשונים, אבל אם הממשלה והביטוח הלאומי הסכימו לשלם מענקים גם לילד ראשון ושני, מה ההיגיון לא להכליל את שני הילדים הראשונים פה?

י. בן מאיר: ההצעה של חה"כ אמוראי איננה במקומה עכשיו. עכשיו עומדת על הפרק שאלה אחת. יש ועדת מישנה בראשותו של חה"כ רונן והיא צריכה לבדוק קריטריונים כמה צרים לתת לכל ילד, בועדה זאת אפשר להעלות את כל קומפלקס הבעיות. לפנינו עומדת שאלה אחת ויחידה: איך לחלק את הסכום הכולל בין מ"י וק"י. לא עומדת לפנינו שאלת הפרופורציות בין הילדים, שעליה דיבר חה"כ שובל. היתה ועדה של הממשלה ושל ההסתדרות והיא קבעה את הסך הכל, היא לא קבעה את החלוקה בין ק"י ומ"י.

אני מתנגד להצעתו של חה"כ אמוראי, הייתי מוסיף דווקא לילד חמישי. במענקים אלה יש שתי מטרות: פיצוי להתייכרות ועידוד ילודה. לילד חמישי וששי צריך להוסיף יותר, אבל לא בזה אנחנו דנים היום.

אני תומך בגישה של חה"כ קורן, אני חושב שכאן יש דיספרופורציה. אם בילד שלישי מתוך 118 ל"י יש רק 25% ק"י; זה לא נכון. החלוקה צריכה להיות לפחות חצי חצי. ק"י ניתן ברובו ליהודים, מ"י חל גם על ערבים, ויש לזה הצדקה. ראשית, ההצדקה היא שאלה משרתים בצבא ובמילואים, ועל נימוק זה הצביע כבר חה"כ קורן. יש זכות למדינה להגיד שהיא נוחנת כל מיני הטבות ליוצאי צבא. אבל יש גם הצדקה נוספת, אם במדינה יש שני ציבורים שבאחד מהם הילודה הבה ובשני נמוכה, יש היגיון פה לעודד את הילודה. יש הצדקה לכך שחלק גבול יותר מהכסף יגיע לציבור היהודי, הציבור הערבי אינו זקוק לכסף זה כדי להגדיל את הילודה. אני מציע לחלק את כל הסכומים 50% מ"י ו-50% ק"י.

א. הנהגה להצטרף לתוכנית חוזר

ואומר שכל התהליך הפרלמנטרי שכרוך בהחלטת הכנסה טעון תיקון. בא אלינו מר רוטר ומביא לפנינו עניין, מספר לנו מה קרה במ"י ובדברים אחרים, והוא אומך שהחריג הוא ק"י, זה בתחום הפעולה של הועדה הזאת, צריך לשנות בק"י. כאן מתחילים לדבר על חלוקה מחדש בין מ"י וק"י, כאשר בעצם מ"י כבר נקבע וגם שולם. כל התהליך הזה אינו נראה לי נכון. אני חושב שהוא פרי מסורת של תקדימים שאינם מעוגנים לא בתקנון הכנסת ולא בחוק.

הפיצוי לבעלי ההכנסה הנמוכה מסתכם ב-690 מיליון לירות, ועל כך הוחלט לא פה. החליטו על זה בלי ועדת הכספים. מן הסכום הזה 560 מיליון ל"י הם מתקציב המדינה. כלומר, מתוך 690 מיליון ל"י יש רק 130 מיליון שהמוסד לביטוח לאומי משלם מכספו, ו-550 מיליון ל"י מקציבה הממשלה - בלי דיון ובלי אישור בוועדת הכספים, ואילו על שנים וחצי מיליון פה או שם אנחנו דנים שעות בועדה הזאת. לא רק מבחינה פורמלית אלא גם מבחינה עניינית לא יתכן שיהיה מצב כזה.

דיברתי גם אנשי הביטוח הלאומי ועם חברי ועדת העבודה, הם מסתמכים על סעיף 200 של חוק הביטוח הלאומי. אני טוען לא מיני ולא מקצתי. סעיף זה אומר שהמוסד לביטוח לאומי השאג, לאחר התייעצות בוועדת העבודה של הכנסת ובמועצה, ועל פי הסכם בינו ובין הממשלה או בינו ובין גוף ציבורי, ליתן בשם הממשלה או הגוף הציבורי, שלא בדרך קבע, לכלל חושבי המדינה הטבות שאינן ניתנות לפי חוק זה, וסכומים אלה הממשלה תחזיר למוסד. כלומר, החוק אומר שאם המוסד רוצה להיות מכשיר לתשלום הוא צריך להתייעץ עם ועדת העבודה. אבל מתי? כאשר הממשלה כותבת הסכם

עם המוסד לביטוח לאומי. הסכם על התחייבות של 700 מיליון - כל ההסכם צריך לבוא הנה, כאן צריך לדון למי זה הולך, כמה ק"ץ, כמה ממ"י, כמה נכות. כך אנג' הוואה את החוק. לא יתכן שלא נדון בהוצאה של 700 מיליון לירות עם השפעות תקציביות. אני מציע שנטפל בענין זה.

איו"ר י. קרגמן: מינינו ועדה ואתה עומד בראשה. זה לא ביטוח לאומי, אלה 700 מיליון לירות שהממשלה נותנת מכספי תקציב.

א. רונן: מונתה ועדה, ואני רואה את תפקיד הועדה בהרחבת הנושא.

א. שוסטק: הממשלה מגישה תקציב נוסף.

א. רונן: אבל את הכספים האלה כבר שילמו.

אני רואה במינוי הועדה ראשית הדרך לתיקון. צריך לדון על מיסוי, סף המס ושכר מינימום. אם שכירים הופכים למקבלי סעד, הרי זו בעיה שצריך לטפל בה.

אני מוכן בשלב זה לקבל את ההצעה של מר רוטר. אבל אני רוצה להגיד לידידי בן-מאיר, שלא יעזור לנו כלום, גם אם כולנו נשתכנע שהחלוקה בין ק"ץ וממ"י צריכה להיות כזאת ולא אחרת, הענין הוא דגיש, וגם אם תוספת רק בקי"ץ היא הדבר הצודק ביותר, זה ייראה הדבר הבלתי-צודק ביותר והמפלה ביותר. מה זאת אומרת שיש אוכלוסיה שלא משרתת בצבא, הרי אם אני נותן תוספת למשפחה שקרוב רחוק שלה שרת בצבא אני לא פותר שום בעיה, ואני לא מבדיל בין משפחה שיש לה 6 ילדים ומהם 3 משרתים בצבא ובין משפחה שבה רק אחד משרת בצבא. אפשר לומר שבמשפחה הראשונה יש הפסד הכנסה 90 אלף לירות ואילו במשפחה שניה רק 30 אלף.

לגופו של ענין, הממשלה הכריזה על מדיניות כלכלית שהיתה כרוכה בהעלאת מחירים של כל המצרכים. בא הביטוח הלאומי ועשה חישוב בכמה עלתה אחזקה של ילד והגיע ל- 46 לין קבעו פיצוי 50 לין לא כל האוכלוסיה מקבלת פיצוי של 50 לין לכל ילד, אלא חלק יקבלו 25 וחלק 50 - ואתם תוכלו לשכנע שזה יתקבל מבחינה ציבורית ומבחינה של שויון האזרח לפני החוק? לפי דעתי, זה לא יתקבל.

היו"ר י. קרגמן: בין יהודים וערבים יש אי שויון בדברים אחרים. לא נמצה כאן את הנושא.

י. בן מאיר: האוכלוסיה הערבית כמעט אינה משלמת מס הכנסה.

נ. קצב: אני מציעה לעצמנו לגשת במירב הזהירות לענין זה. כל חלקי האוכלוסיה יודעים שהם מקבלים אותו דבר, איש לא מבחין בין ממ"י וק"ץ. אנחנו צריכים גם בישיבה זו להיות אחראיים ולא לגרום ויכוחים מיותרים בציבור.

נדמה לי שהיום אנחנו לא יכולים לעשות מהפכות גדולות. הנושא נדון במקומות שונים, גם אצלנו, ואולי לקראת העתיד אפשר לעשות מהפכות. זה חודשים שנושא זה נדון בוועדות שונות ובגורמים ציבוריים שונים, וגם אם נרצה לשנות, איננו יכולים לעשות זאת עכשיו. היום אנחנו יכולים רק לאמץ את ההצעה שמובאת לנו. יהיו לנו עוד הזדמנויות לדון בענין זה כאשר נדבר על מס ערך מוסף, ואז שוב תעלה שאלת הקיצבאות וחלוקת ההכנסה. היום אנחנו יכולים לדון גם על ההצעה של חה"כ אמוראי, כן הצנבור יודע שמחילים לשלם מנובמבר ואי אפשר לדחות את התשלום לינואר.

אני רוצה רק לומר לחה"כ בן-מאיר, שכל כל דואג למשפחות מרובות ילדים, שאני חושב שצריך להטיל מס על קיצבאות, זה צודק.

היו"ר י. קרגמן: שמחתי לשמוע את דבריו של חה"כ הננן, כי הרעיון שיש להקים ועדה שתדון באספקטים התקציבניים של הקצבות

הממשלה לצרכים סוציאליים לא היה כל כך ברור. טוב שועדת מישנה תדון בכל הפרטים הקשורים בהקצבת סכום של 750 מיליון לירות, שהוא לא בא מכספי הביטוח הלאומי אלא מקצבית שתאשר ועדת הכספים. לא יתכן שיובא לאישורנו קצביב של מיליארדים, ומישהו אחר יקבע את כל הפרטים. לא נוכל להגיד שלא מאשרים הקצבה לצרכים סוציאליים, אבל השיטה והפרטים צריכים להיות נדונים בוועדת הכספים. מינינו ועדה של שבעה חברים, בראשותו של חה"כ רונן, כדי לדון בענינים אלה. אני מבקש את חה"כ רונן להכנס לעבי הקורה, וגם

אם הפעם מאוחר לעשות שינויים, בעוד חודש או חודשיים בוודאי יהיו ענינים נוספים.

אינני מקבל את הקונספציה של חה כ אמוראי. היה לנו דיון וסכמנו ש-18 מיליון לירות ינתנו למשפחות שיש בהן ארבעה ילדים והנשים לא יוצאות לעבודה. חה כ קורפו הציע לתת הנחות במס הכנסה, והגענו לכלל הבנה לא ללכת בדרך זו כי זה לא יפעל, כי מעוטי ההכנסה לא יקבלו שום דבר. אמרנו שצריך להגדיל את הקיצבה לילד רביעי ב-25 ל"ח לחודש. (ע. אמוראי: גם אם לשלושה ילדים לא יכולה לצאת לעבודה). אני לא חושב שצריך להוריד במקום אחד ולהוסיף דווקא לילד השלישי. על כל פנים, אני מציע שועדת המישנה תבדוק את כל המבנה.

אני מציע לאשר את התקנות ולהעביר את הנושא לבדיקה יסודית בוועדת המישנה.

ע. אמוראי: אני מבקש להצביע על הצעתי.

ז. שובל: אני מבקש להעמיד להצבעה את ההצעה שתחלוקה תהיה 40 - 70 - 40.

י. בן מאיר: מכיוון שאני חבר בוועדת המישנה, אעלה הצעתי בוועדה.

היו"ר י. קרגמן: אני מעמיד להצבעה את ההצעות השונות.

ה צ ב ע ה

בעד	הצעת חה"כ אמוראי	3 -
נגד	ההצעה לא נתקבלה	70 -
בעד	הצעת חה"כ שובל	40 -
נגד	ההצעה לא נתקבלה	70 -

פה אחד אושרו התקנות בדבר מתן הענקות לחיילים ולבני משפחותיהם

כל מה שדיברנו כאן בענין קי"ץ, יהודים וערבים, הוא לא לפרסום.

3. העלאת מחיר האסימון

היו"ר י. קרגמן: הנושא שאנחנו דנים בו הוא לעת עתה פוּדִי בהחלט. אם יתפרסם הדבר לפני שנחליט, תהיה ספקולציה גדולה. האסימונים נעלמו מהשוק, ספקולנטים אגרו אסימונים. יש הצעה להעלות את מחיר האסימון מ-40 ל-50 אגורות. אם יעלה המחיר לא יהיו עוד ציפיות לעליות בעתיד הקרוב, ויוציאו את האסימונים לשימוש.

ש. סרוקר: הנושא הוא עדין והזמן קצר. אני יכול להבטיח לכם נאמנה שכל שיקול שאתם יכולים להציע נשקל לפני ולאחור לפני שהגענו למסקנה. יש היום במדינה כ-6000 טלפונים ציבוריים, מתוכם 2500 במקומות מוגנים, ונותנים למחזיק הטלפון הציבורי 20%, ויש 3000 טלפונים פתוחים, פתוחים תרתי משמע: פתוחים לציבור 24 שעות ביממה וגם פרוצים. כאשר 170 אלף איש ממתינים בתור לטלפון, אנחנו חייבים לשמור על תקינות הטלפון הציבורי. אנחנו משתדלים להתקין 1000 + 1200 טלפונים ציבוריים מדי שנה בשנה. הפריצות והחבלות בטלפונים הציבוריים ממש עוברות כל גבול. באזור תל אביב בלבד במשך מספר חודשים פרצו כ-300 קופות כדי להוציא אסימונים. הכנסנו לשימוש אסימונים, כי המטבעות השתנו במהירות רבה וגם הפיתוי לפריצה גדול יותר כשיש כסף מזומן בקופה.

הבאנו לארץ כ-17 מיליון אסימונים. הממוצע היה שאסימון אחד משמש פעמיים בחצי שנה. לפני מספר חודשים התחילה אגירה של אסימונים, ובזמן האחרון אין להשיג אסימונים. בסניף דואר בדיזינגוף הכו את מנהל הסניף כי לא היו אסימונים. מצלצלים אלי הביחה ושואלים אם אני יודע שאי אפשר להשיג אסימונים. מי שאגר אסימונים הפסיד, גם אם המחיר יעלה מ-40 ל-50 אגורות, האינדקס לבדו עלה יותר מזה. אסימון עולה לנו היום חצי לירה, אבל החעריף לאסימון לא נמדד לפי כדאיות

כלכלית, אנחנו מסתכלים על זה בראש וראשונה כשרות לציבור. כדי שאפשר יהיה להשתמש בטלפונים הציבוריים ולא יחסרו אסימונים, שקלנו אפשרות של הורדת מחיר. אבל מצאנו שאיש לא יאמין לנו, יחכו לעליה של המחיר. בכל הפעם הקודמות כשעלו מחירים, אנשים זרקו לשוק את האסימונים.

במקביל אנחנו עובדים על פתרון רדיקלי: התקנת טלפונים שיופעלו על ידי מטבע של חצי לירה. אנחנו עומדים להשקיע 2.5 - 2 מיליון לירות ל-3-4 שנים לפיתוח מיחקן שקשה יהיה לפרוץ אותו. עד כה יש לנו פיתוח מעבדתי, אנחנו מאמינים שנוכל להגיע גם לפיתוח חשמלית. ננסה מאה מיתקנים כאלה תוך 3 חודשים כדי שנזכר ללמוד מן התוצאות. אם זה יצליח, אנחנו מקווים תוך שנה או שנה וחצי להחליף 1000 - 1500 טלפונים ציבוריים, כדי שאשים לא יהיה תלוי רק באסימון.

שקלנו שיקולים שונים והגענו למסקנה אחת, שאם רוצים שיהיו אסימונים ואפשר יהיה לתת שרות, צריך עכשיו להעלות את המחיר מ-40 ל-50 אגורות, זהו שעור העלאה 20% - 25%, תלוי איך מחשבים. מבחינת ערך הכסף אין לזה משמעות, כי היום אדם משלם בעד שיחת טלפון בחוץ 70 אגורות, 90 אגורות, לירה. איננו מוסיפים עשר אגורות אלו כדי להרוויח. אנחנו מתכוונים שהמחיר של חצי לירה לשיחה ישאר יציב תקופה ארוכה. סכמנו עם בנק ישראל שישאירו סוגי מטבעות יציבים.

י. בדר: למה לא להעמיד מתקן שאפשר יהיה להשתמש גם בלירה?

י. בן-מאיר: אני חומך בהצעה להעלות מחיר האסימון ל-50 אגורות, ואני מציע שנחליט על כך עכשיו.

למרות שכנת הפריצות, חשוב מאד שטלפון ציבורי יופעל על ידי מטבעות ולא על ידי אסימונים. קורה שאדם צריך באופן דחוף לטלפן בלילה, ואיך לו אסימונים. האם אי אפשר את הטלפון הקיים להפעיל גם על ידי אסימון וגם על ידי חצי לירה?

י. פלומין: האם בדקתם כמה מטבעות של חצי לירה יש במחזור? אם אינני טועה, לפני שבועיים או שלושה פורסמה הודעה של דובר משרד התקשורת שאין כוונה להעלות את מחיר האסימונים. מכיוון שהעלאה היתה צפויה, למה צריך היה להודיע הודעה כזאת שברור שהאמינות שלה מפוקפקת.

א. רונן: אני מציע לאשר מהר את ההעלאה.

אני מצטער שמשדד התקשורת לא העלה מחירי האסימונים ביום הראשון שהמנהל הכללי ידע שיש אגירה, במקום להכחיש שמתחילה אגירה. אני מציע שמשדד התקשורת יעשה משהו כדי לפקח על מחירי השיחות באותם טלפונים שעומדים לרשות הציבור, כשיש לאדם מונופול באזור מסוים שאין בו טלפון ציבורי. כבר דרשו ממני 1.5 ל"י עבור שיחה אחת מביה-קפה.

צ. גרשוני: אני מצטער שאנחנו דנים בנושא זה זמן קצר לפני ישיבת המליאה, ואנחנו צריכים לגמור עכשיו את העניין ולהחליט בן רגע. אם מכינים עכשיו טלפונים שיופעלו על ידי חצי לירה, איך אפשר להבטיח שהמחיר לא יעלה תקופה ארוכה?

האם לא כדאי פעם אפילו לשלם מחיר כדי לא לעודד ספפרות? העלאת המחיר יש בה משום עידוד הספפרות. אינני יודע בכמה ימים נמצאים האסימונים, יכול להיות שהם נמצאים בידי סוכנים. אני חושב שצריך פעם להלחם נגד ספפרים.

נ. קצב: אם נעלה את המחיר יהיה זה מתן פרס לספפרים שאגרו אסימונים. אני מציעה להשאיר את המחיר כמו שהיה.

ד. קורן: אחם סוגרים אופציה להעלאת מחיר בזמן קרוב, כי האפשרות היחידה תהיה להעלות מחיר לירה לפעמיים חצי לירה, וזאת קפיצה גדולה מאד. צריך אולי לחשוב על חלום בשני מטבעות של 25 אגורות, ולאחר עליה של 3 מטבעות של 25 אגורות.

עכשיו צריך להוריד את מחיר האסימונים ל-30 אגורות ולהוציא הרבה אסימונים לשוק. נראה שזמן יחזיקו אנשים באסימונים. רק אם יעלה המחיר יקבלו הספפרים פיצוי.

י. גולן:

נכון שכדי להעניש את הספקרים צריך היה להוריד את מחיר האסימון, אבל אני לא יודע מה הקלוקולציה של מחיר שיחת טלפון. משרד התקשורת צריך להסיק מסקנה ממה שקרה מיום הפיחות ועד היום: אם יש פיחות ויש העלאת מחירים כללית אי אפשר לשמור שמחיר שיחת טלפון לא יעלה. צריך היה להעלות את המחיר בעשר אגורות אלה ביום הפיחות.

ח. קורפנו:

הדרך היחידה להוציא את האסימונים שנאגרו היא להעלות את המחיר בעשר אגורות ולהכריז שהמחיר יהיה חצי לירה. ביחס עם זאת צריך להזרים לשוק עוד כמה מיליונים אסימונים.

י. בדר:

אני לא מאמין שמחיר שיחת טלפון בצוד שנה יהיה חצי לירה, ואז צריך יהיה שוב לשנות את המכשירים. מוטב לבנות על שיטה של אסימונים.

מ. שחל:

אם גם רוצים להעניש אנשים שאגרו אסימונים, ומנכ"ל משרד התקשורת אומר לנו שממילא הפסידו, כי אילו השקיעו כספם בדרך אחרת היו מרוויחים יותר, אינני חושב שיהיה זה הגיוני כדי להעניש מישהו לגרום זעזוע בכל המערכת. הורדת המחיה לא תחזיר את האסימונים לשוק, כי האיש יגיד: אם המחיר הוא 30 אגורות, אני שילמתי יותר, כדאי לי להתזיק אצלי. אנשים קנו דולרים לפני הפיחות, למה לא מענישים אותם? זאת היתה ספקולציה בסכומים הרבה יותר גדולים. העלאת המחיר לחצי לירה תוריד את הציפיות, וחבל שלא מיד אחרי הפיחות העלו את המחיר. צריך להסביר לציבור שיש די אסימונים. אחרת יבואו בטענה שגם עלה המחיר וגם אין אסימונים.

צריך לקבוע מחיר מקסימום לשיתה. בטלפון של סוכן דואר מורשה, ואז אפשר יהיה גם להתלונן על הפקעת מחיר.

ש. לורינץ:

באנגליה ובשוויץ אפשר לטלפון במטבעות שונים לשיחות קצרות יותר או ארוכות יותר. האם מכשיר כזה הוא יקר מאד? כאשר יש שינויים במחירים, הפתרון היחיד הוא מכשיר שאפשר להפעיל אותו במטבעות שונים - 10 אגורות, חצי לירה, לירה. אני מבין שזה מייקר את המכשיר, אבל אולי בסופו של דבר הפסדו יצא בשכרו.

ש. סרוקר:

לא היתה לנו שום כוונה להעלות מחירים. קיווינו שלאחר שעברו שלושה חודשים ולא העלינו את המחיר, יופיעו האסימונים בשוק. מאז הפיחות ועד היום הוצאנו לשוק מיליון אסימונים נוספים, והם נעלמו. אנחנו מטיסים לארץ חצי מיליון אסימונים בחודש. עיני צרה בספקולנטים בדיוק כשל חג נווהת קצב, אבל אינני יכול לשלוח משטרה אחריהם. הפסקנו למכור אסימונים לסוכנים, חיפשנו אצל הסוכנים. אבל אם רוצים ש-6000 טלפונים יעבדו, האפשרות היחידה היא לקבוע מחיר ולהודיע שזה יהיה המחיר לזמן ארוך, ובמקביל להוציא לשוק אסימונים ולהתקין טלפונים שיופעלו על ידי מטבע של חצי לירה. יש הזמנה של 2,5 מיליון אסימונים, ובכל חודש מגיעים חצי מיליון וכל זה מוציאים לשוק.

לשנות את התיבה מאסימון לחצי לירה עולה 500 - 600 ל"י ליחידה. כדי שאפשר יהיה להתאים לשני סוגי מטבעות הפיחות עולה 2.5 מיליון ל"י והאומדן הוא שמכשיר יעלה קרוב ל-8000 ל"י במקום 4000 היום, ויעברו לא פחות משלוש שנים עד שנגיע לקו ייצור. יש עשרות שיטות לפרוץ את הקופה, את כלן ביטלנו, ויש שיטות חדשות.

לא היתה לנו כוונה להעלות את המחיר, ולכן אי אפשר לטעון שאחרנו. אני גם הדלפתי שמפתח מכשיר שיופעל על ידי מטבע של חצי לירה, וזה לא עזר. בדקנו את האפשרויות השונות. למשרד התקשורת לא איכפת להפסיד בעניין זה כדי להכות בספקטרים, אבל זה לא יעזור. אנחנו צריכים את האסימונים. טלפון ציבורי הוא היום מכשיר חיוני גם מבחינה של בטחון פנים, והטלפונים לא פועלים מפני שחטרים אסימונים. אנחנו עומדים להשקיע כמיליון לירות כדי שבשעת חירום אפשר יהיה לפתוח את המכשיר ולחייג למשטרה בלי אסימון. לא האינטרס הכספי הוא כאן העיקר. התייעצתי עם אנשים רבים ומצאנו שהדרך היחידה היא להוציא מכשיר אלטרנטיבי, שאנשים ידעו שאפשר יהיה לטלפן במטבע של חצי לירה, בלי אסימון. ואם בבוא הזמן ירצו להעלות את מחיר האסימון ל-60 אגורות וישארו מכשירים שיפעלו בחצי לירה, זה לא נורא.

היו"ר י. קרגמן: אני מציע להמליץ לפני שר התקשורת שיטפלו באופן מזורז בהתקנת מכשירים שאפשר יהיה להפעיל אותם במטבע של חצי לירה ולא יזקקו רק לאסימונים.

צריך למנוע ניצול לרעה והפקעה של מחיר שיחה טלפונים. לא יתכן שאדם יצטרך לשלם לירה או לירה וחצי בעד שיחה. אני יודע שאי אפשר להטיל פיקוח, יש מיגבלות, אבל אני מבקש שתתיקחו זאת לתשומת לב.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לאשר העלאת מחיר האסימון מ-40 ל-50 אגורות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה	-	רוב
נגד	-	1
נמנעו	-	3

אושרה העלאת מחיר האסימון מ-40 ל-50 אגורות

ועדת הכנסת החליטה שועדת הכספים יכולה להביא לאישור הכנסת את הצוים שלא נחקבלו.

י. בדר: תעמיד את זה על סדר היום.

היו"ר י. קרגמן: אחרי דיונים וויכוחים, בהשתתפות היועץ המשפטי לממשלה, החליטה ועדת הכנסת שאפשר להביא את הצוים למליאת הכנסת. פניין זה יעמוד מחר על סדר היום של ועדת הכספים.

הישיבה נעולה

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.